

Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek

"Emlékek nélkül, népeknek híre csak árnyék..." (Vörösmarty Mihály)

A Budapesti Örmény Kisebbségi Önkormányzatok Társulása havonta megjelenő kiadványa

IV. évfolyam 44. szám

2000 október

A Budapesti Örmény Kisebbségi Önkormányzatok Társulásának tagszervezetei: a **II.** kerületi, **VI.** kerületi, **IX.** kerületi és **XI.** kerületi Örmény Kisebbségi Önkormányzatok, valamint az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

A Fővárosi Örmény Klub minden hónap 3. csütörtökén délután 17 órakor - hívtatn és hívtatlanul mindenkit szeretettel vár klubdélutánjaira a Budapest V. Semmelweis utca 1-3. 1. emeleti zeneterembe.

Október

Könyörgés az örmény liturgiából

Az örmény egyház az őszi vasárnapok egy részét úgy nevezi, hogy keresztfelmagasztalás (szeptember 14.) utáni vasárnapok. A legszebb vallási jelvények a faragott, csipkés keresztek. A keresztet említik a könyörgésekben is:

**"Lelkünk védelmére a Szent Kereszt nagy és hatalmas erejét kérjük az Úrtól!
- Add meg, Uram!"**

Ellentmondás talán, de sok tapasztalat bizonyítja, hogy a kereszt a győzelem jelvénye is tud lenni, csak erős hit kell a kereszthordozáshoz, amelyet erőforrássá változtathatunk, ha elfogadjuk Istentől, mint az Ő akaratának megnyilatkozását.

Dr. Sasvári László

dr. Csordás Eörs

protonotárius, kanonok, prímási irodaigazgató megnyitó előadása

(részletek)

Dr. Paskai László bíboros, Budapest-Esztergomi érsek, a Magyarörmény nemzetközi kulturális napok Budapesten című rendezvény-sorozat fővédnöke megbízottjaként Dr. Csordás Eörs protonotárius, kanonok, prímási irodaigazgató tartotta a IX. kerületi Dési Huber István Művelődési Házban a konferencia első előadását, szeptember 29-én. (Az előadás szövege a konferencia összes anyagát tartalmazó kötetben fog megjelenni, ezúttal kisebb rövidítésekkel közöljük.)

A Bíboros atya nevében sok szeretettel köszöntöm a megjelenteket, ő maga a milleniumi eseménysorozat miatt igen terhelt, és nem tudott személyesen eljönni...

Az volt a feladatom, hogy megmutassam az örmény, római katolikus közösség helyét az Egyházban. Talán az első és legfontosabb, tekintettel arra, hogy magam az Orlay-utcában lévő, ominózus kérdéssel éppen eleget foglalkoztam, és ami az én nézetem szerint egy nagyon

kristálytisza és világos dolog: elbitorlásnak a gyanúja áll fönt, tehát semmiféle jogi problémát nem látok benne, Másik kérdés, hogy mennyire megoldható ez a kérdés.

A hölgyek és urak bizonyára emlékeznek, hogy a Hittani Kongregáció nemrégiben, augusztus 6-án kiadta a "Dominus Jesus" kezdetű nyilatkozatot. Ez a nyilatkozat olyan volt, amelyre a sajtó azonnal felkapta a fejét, és elkezdte magyarázni. /.../

A Hittani Kongregáció nyilatkozata elutasít néhány, úgynevezett "relativista" elméletet. Ezek a "relativista" elméletek belopódtak napjaink gondolkodásába. Ami annyit jelent, hogy: "gyerekek, teljesen mindegy, hogy ki, milyen vallású, egy Isten van, aztán nyugodjunk meg ebben."

A Nyilatkozat azt mondja az Úr Jézus az egyetlen Üdvözítő, nem egyszerűen közösséget szervezett a hívekből, hanem Egyházat, üdvözítő misztériumot alapított. Ő maga van az Egyházban, és az Egyház Őbenne van. Ezért Krisztus üdvözítő misztériumának a teljessége az Egyházhoz is tartozik, mely elválaszthatatlanul kapcsolódik Urához. Miként egy élő test feje és tagjai különböznek bár, de el nem választhatók egymástól, úgy Krisztust és az Egyházat sem lehet összekeverni, sem szétválasztani, mert egyetlen, teljes Krisztust alkotnak.

A hívőknek vallaniuk kell, hogy az apostoli jogfolytonosságban gyökerező, történeti folytonosság van a Krisztus által alapított Egyház és a Katolikus Egyház között. Krisztus egyetlen egyháza, melyet Üdvözítőnk feltámadása után a Pásztor Péternek adott át, és őrá, meg a többi apostolra bízta terjesztését és kormányzását, és mindörökre az igazság oszlopának és erősségének rendelte.

Evilágban, mint alkotmányos és rendezett társaság, a Péter utóda és a vele közösségben élő püspökök által közösen kormányozott Katolikus Egyházban létezik... és itt hangsúlyozom a latin kifejezést: **subsistit in...** tehát abban áll fönn, abban létezik.

A "subsistit in" a **létezik** kifejezéssel a II. Vatikáni Zsinat kijelenti, hogy Krisztus Egyháza a keresztények megosztottsága ellenére, a maga teljességében csak a katolikus egyházban létezik./.../

Mit jelent a katolikus egyházhoz tartozni? Hármaskörrel kapcsolódunk a katolikus egyházhoz, ez a hit közössége, a szentségek közössége és a kormányzati közösség. /.../

(Az érseki hivatalvezető kanonok úr ezután az egyházszakadás) említette fel, majd így folytatta)

Emlékszünk a történelemből, hogy a Ferrara-Firenzei Zsinaton 1439. november 22-én az örmény egyesülés történik meg.

Az egyesülések olyanok voltak, hogy a püspökök elhatározták, de már annyira beleivódott az emberekbe a különbözőség, hogy nem fogadták el, voltak visszatérések keletre, nyugatra, majd Lembergben *(a mai ukrán Lviv - a szerk.)* megtörténik a híres egyesülés, únió, és ez most már kifejezetten az örmény egyházra vonatkozik.

Ha katolikus egyházzal beszélünk, a legtöbb ember - és ez Magyarországon természetes, mert a "latinok" vannak többségben - mindig a latin szertartású egyházra gondol. Ez azonban nem így van: a Katolikus Egyház több, úgy nevezett "sui iuris", tehát saját jogú egyház közösségét alkotja. Egy ilyen "sui iuris" egyháznak saját kultúrája van, saját rítusa, saját lelkisége, saját történelme van, s ezeket a Katolikus Egyház a legmesszebbmenőkig elfogadja. Még kormányzati szempontból is, amennyiben ezeknek a "sui iuris" egyházaknak az élén mindig pátriárkák állnak. Ezt nem nagyon tudják az emberek, de a "sui iuris" egyházak pátriárkái között ott van a római pápa is, aki a Nyugat pátriárkája. /.../

A "sui iuris" egyházak között vannak az antiochiai, az alexandriai, az arméniai, a khald és a konstantinápolyi. /.../

Így tehát az Örmény Római Katolikus Egyház egy "sui iuris" egyház a katolikus egyházon belül.

Természetes és világos, hogy megoszlanak a rítusok. Ez történelmi események folytán alakult. Ahogyan az örmények idekerültek, először Oroszország, majd Lengyel- és Erdélyország... tehát el kellett hagyniuk a hazájukat, és ott, ahova érkeznek, kisebbségben vannak. De az ő számukra is biztosítani kell, hogy a Krisztus egyetlen egyházához tartozhassanak, a saját rítusuk szerint.

Vannak olyan esetek, amikor nincsenek olyan sokan, hogy külön egyházmegyét lehessen a számukra biztosítani.

Ilyenkor Róma úgy rendelkezik, hogy ha van más, keleti szertartású hierarcha azon a környéken, akkor annak rendeli alá azt a közösséget - ebben az esetben az örmény részegyházhoz tartozókat. Ha nincs keleti rítusú hierarcha, akkor a latin szertartású hierarcha alá. Teljesen mindegy, mint mondtam, különböző rítusokról van szó. Persze, egy keleti rítus közelebb áll az örmény rítushoz, de (hiány esetén) latin rítus alá rendelik. Így történt ez Magyarországon is. 250 évvel az erdélyi események után, 1923-ban - és ez nagyon fontos! - a nyíregyházi, hajdúdorogi püspöknek nem volt egész Magyarországra joghatósága. Ez azért fontos, mert fölvetődik a kérdés, vajon miért nem a görögkatolikus püspöknek rendelték alá az örmény közösséget? Mert nem volt joghatósága az egész ország területére... /../

Róma ezért az igen magasrangú Esztergom-Budapesti (az akkor még csak Esztergomi) érseket nevezte ki az örménység főpásztorává Magyarországon.

(A kanonok ezután elmondta, hogy Serédi Jusztinián érsek alapította a Budapesti Római Katolikus Örmény Lelkészséget, amely latin főpásztor alatt csorbítatlanul örmény rítusú maradt, majd Kádár apátúr elévülhetetlen érdemei nyomán az Orlay utca 6. alatt már plébániaként születik meg.)

Ebben a plébániában az örmény katolikus, római katolikus hívek vannak jelen. Azért hangsúlyozom a „római katolikus”, mert ezzel azt akarom hangsúlyozni, hogy a római pápa alá tartoznak. Vagyis a pátriárka a római pápa. Nem a szertartást akarom hangsúlyozni! Ettől a lelkiség, a történelem, a rítus, minden megmarad örménynek.

Ahhoz azonban ebben a közösségnek senkinek nincs joga, hogy ettől az (egyházi) kormányzattól elszakadva egy "sui iuris" egyházat hozzon létre, még kevésbé a római egyházközösségnek a helyén! Ezt így egyszerűen bitorlásnak lehet mondani. Ráadásul, amikor beszélek az illetőkkel, elmondják, hogy ők milyen római katolikusok! Ettől egy egyházzogásznak minden haja szála az égnek áll, és azt mondja, ilyen nincs. Arról pedig, amikor ők már az ortodoxia felé mennek, rendelkezik a Keleti Egyházi Kódex, amely az örmény egyháznak is kódexe: azt mondja, hogy az ilyenek ki vannak közösítve. /../

Ettől a perctől kezdve azonban az illetőnek az Egyház tulajdonában sincsen semmi joga. Ez világos.

Azt kell mondanom, holnap megérhetjük, hogy valamelyik új közösség, például a "Nyújtsd ki kezed Krisztusért Egyház" (létezik ilyen), bejelenti székhelyének az Esztergomi Székesegyházat, és nem fogunk tudni vele mit csinálni! Mint ahogyan, sajnos, államtitkár úr *(a kanonok úr ekkor a jelenlévő dr. Visy kulturális helyettes államtitkár felé fordult)*, a jelen esetben sem igen tudunk mit csinálni, márpedig semmi különbség az Esztergomi Székesegyház és az Orlay utca 6. között! Ezt hangsúlyozom és nem véletlenül mondtam végig ezt a gondolatmenetet, mert **mind a kettő ugyanannak az Egyháznak a részegyháza, helyi egyháza!** Az, hogy amaz a templom nagy és a plébánosa római rítusú - az nem jelent semmit. Hiszen az örmény katolikusoknak ugyanazok a jogaik vannak a katolikus egyházban, mint a latin rítusúaknak. /../

(Milyen beleszólása van ebbe a bécsi mechitaristáknak? Mindenütt vannak szerzetesrendek - folytatta dr. Csordás Eörs - keleti és latin rítusokban egyaránt. A keleti rítusokban gyakoribb, hogy szerzetesek közül választanak püspököt, mert nőtlen. A Róma által elismert

szereztesrend tagjai lelkipásztori munkát végezhetnek. Ha egy közösséget egy szerzetesrend lelkipásztori vezetésére bíztak, mint az Orlay utcát a bécsi mechtaristákra, attól még a **plébánia főhatósága a területileg illetékes püspök marad.**)

Tehát nem a szerzetesközösség vezetője irányítja a plébániát, hanem a helyi főpásztor.

Ha tehát az Orlay utcát nézem, amely a mechtarista rendre volt bízva, az nem azt jelenti, hogy a bécsi apát rendelkezik - továbbra is Magyarország primása rendelkezik.

Róma is látta ezt a problémát és a Bíboros atya is jelezte a Keleti Kongregációban, hogy mik vannak itt, és hogy Magyarországon be lehet jelenteni bármelyik templomba egy új egyházat és azt be is írják. Ezt az anomáliát fölismerte Róma és Silversini bíboros úr írt, hogy visszarendezték az egykor lévő rendet, és Bécset és Velencét újra összekapcsolták. Jelenleg a velencei főapát a rend főapátja.

Hogy mit tudunk csinálni a jelenlegi helyzetben, azt azért nem tudom megmondani, mert a Bíboros úr írt a Magyar Köztársaság Bíróságának, amelyben tiltakozott az ellen, hogy egyik templomába bejelentsenek egy egyházat.

Elnézést, államtitkár úr, hogy ezt a szót fogom használni, (*Csordás kanonok ismét dr. Visy Zsolt felé fordult*), de kapott egy pimasz választ, amelyben az állt, hogy "kérem, ez be van jelentve és ezzel kész". Amikor olvastam a levelet, elállt a lélegzetem. Ilyen levelet Magyarország primása még a történelem folyamán nem kapott, de még a kommunizmus alatt sem.

Azóta is folynak a tárgyalások és megpróbálunk valamit tenni, de azt látjuk, hogy a másik oldal közben nagyon előre tör - és megtévesztő módon! /../

Mindezek elmondásával hangsúlyozom, hogy először is a főpásztornak a jogait védem, - ez a dolgom - az örmény, római katolikus, magyarországi közösséget akarom védeni és szeretném védeni.

És ígérem, hogy a továbbiakban is azokat a lépéseket, amelyeket meg tudunk tenni, hogy az Orlay utca világosan, kristálytisztán római katolikus plébánia-közösség legyen, meg fogjuk tenni! - fejezte be dr. Csordás Eörs kanonok úr nagy tapsal fogadott előadását.

Gondolatok egy mise és egy múzeumlátogatás körül

Meghallgattam dr. Csordás Eörs kanonok úr előadását: ami az Orlay utcát illeti, bitorlás. Nem én mondom, hanem dr. Paskai László bíboros, primás nevében dr. Csordás Eörs protonotárius, kanonok, primási irodaigazgató.

Az értelmező szótár szerint "bitorlás": jogtalanul birtokol, jogtalanul használ valamit, jogtalanul ráteszi a kezét valamire, ami nem az övé, stb.

Mise előtt láttam a templomban kitett Ararát c. újság 2000. szeptemberi számát: a harmadik oldalon A.A. átveszi a kitüntetést a parlamentben. Mi ez? Bitorlókat tüntetnek ki, mások javainak jogtalan használóit?

Tudom, hogy egy miniszternek protokolláris kötelességei is vannak. Nekem szerencsém, hogy már évek óta nem kellett A.A.-val kezemet fognom.

A kanonok úr szavai szerinti "elbitorlást" egy "azonos hitelveket valló lelki közösség" műveli (ez a Magyarországi Örmény Egyház alapító iratában olvasható meghatározás.) Tehát ők közösen, együtt bitorolnak.